

TRGOVSKI LIST

ČASOPIS ZA TRGOVINO, INDUSTRIJO IN OBRT.

Uredništvo in upravišstvo je v Ljubljani, Gradišče št. 17/1. — Dopisi se ne vračajo. — Št. pri čerkovnem uradu v Ljubljani 11.953. — Št. telefona 552
Naročnina za ozemlje SHS: letno D 90.—, za pol leta D 45.—, za četrt leta D 22.50, mesečno D 7.50, za inozemstvo D 120.—. — Plača in toži se v Ljubljani

LETO V.

LJUBLJANA, dne 31. oktobra 1922.

STEV. 127.

List stane od 1. novembra 1922:

1. za kraljevino SHS:

celoletno	Din. 120.—
polletno	Din. 60.—
četrtletno	Din. 30.—
mesečno	Din. 10.—
posamezna štev.	Din. 1.—

2. za inozemstvo:

celoletno	Din. 150.—
-----------	------------

Dobra znamenja.

Splošno razširjeno je mnenje, da je pripisovati dviganje tečaja našega denarja, izključno špekulaciji finančnega ministrstva, in da je vidno nastopajoče izboljšanje gospodarskega položaja prehoden pojav, ki ima samo videz, da smo končno prestali mučno krizo, ki sta jo ustvarila pesimizem in brezvestna špekulacija à la baisse. Vendar ima razveseljivi pojav zadnjih dni precej realnejši temelj, in hočemo danes navesti glavne vzroke dviganja dinarjevega kurza, pri čemer se bomo ozirali tudi na zadnja izvajanja drugih jugoslovanskih strokovnih listov, ki se nam zdijo tako stvarna in tehtna, da jih ne moremo zamolčati.

Ze dejstvo samo, da smo dobili ameriškano posojilo, je dokaz inozemskega zaupanja v našo življenjsko silo. Kdor se spominja, s kakšnim činičnim veseljem je še pred kratkim spremljal domači opozicijski tisk padec dinarjeve vrednosti, mora reči, da so bili to pot Amerikanci bolj jugoslovanski, kot pa široki krogi v domovini. Tisti, ki so z ironijo žigosali visoko obrestno mero posojila in so imenovali vso akcijo gospodarsko napako, niso pomislili, da je v velikem svetu, kot v Ameriki, Jugoslavija vendarle balkanska država, ki ne more zahtevati večjih ugodnosti. Pri nas je v zadnjem času prišlo tako daleč, da so celj valuto vprašanje, ki je sicer že uzakonjeno, vrgli v dnevni politični boj, kar je bilo nezaslišano, ker je vprašanje splošnega blagostanja skupna zadeva vsega naroda. Tudi pri praških gospodarskih pogovorjih, ki se vršijo te dni, je govor o čehoslovanskem posojilu, in le značaj posojila je še nejasen, ker še ni prišlo do sporazuma v vprašanju, ali naj bo kredit denaren ali blagovni. Tudi to posojilo je znak zaupanja in dokaz trajnega izboljšanja našega gospodarskega položaja.

V splošnem pa ugodno upliva na dviganje dinarjevega tečaja slika našega proračuna za bodočo proračunsko leto in pa slika naše trgovske bilance, ki sta najvažnejša faktorja pri presoji gospodarske sile držav. Naš proračun sicer izkazuje povečanje izdatkov za približno eno milijardo kron, vendar to povečanje z ozirom na notorično zvišanje dohodkov sploh ne pomeni deficita, ampak priča, da naša gospodarska konsolidacija zares napreduje. Tudi trgovska bilanca kaže letos lepo sliko, in ako smemo verjeti, da bo imel gosp. Plavšić uspeh pri izvrševanju svojega programa, ki obsega tudi zmanjšanje uvoza in povečanje izvoza, se bo trgovska bilanca kmalu približala tistemu stanju, ki je približno

normalno. G. Plavšić ima prav, ako se ne strinja s sedanjimi protidraginjskimi ukrepi vlade, ki imajo precej demagoške primesi in niso drugega kot paliativno sredstvo, ker davijo in deloma popolnoma onemogočajo izvoz, ki je glavni vir blagostanja. Želimo, da bi se mu kmalu posrečilo prodreti s svojim programom povečanega izvoza.

Mi danes vzdržujemo visok vojaški kontingent, ki je vsled zamotanega zunanepolitičnega položaja tudi po našem mnenju potreben. Ko bo orijentsko vprašanje ugodno rešeno, in ko bo predvsem na Madžarskem zamrl zli duh Habsburžanov, bo Jugoslavija lahko v veliki meri znižala število vojske, s čimer bo mnogo mladih delavnih sil vrnjenih produktivnemu delu in se se bo izdatno zmanjšal proračun vojnega ministrstva.

Redukcija uradništva, kot je predvidena posebno za srbijanske kraje, še ni izvedena s potrebno energijo, in treba bo stroge roke, ki bo brezobzirno poenostavila upravni aparat, izločila nepotrebnosti material in postavila strokovno usposobljeno uradništvo na prava mesta. Ali tudi to delo, ki bo v svojem končnem učinku izdatno razbremenilo budget je v tiru. In še nekaj moramo povdariti. Dozdaj se je mnogokrat zgodilo, da so posamezne pokrajinske instance svojevoljno prekoračile v finančnem zakonu dovoljene kredite, da so najele posojila brez posebnega pooblastila ter so spravile najvišjo državno upravo v veliko zadrego, iz katere navadno ni bilo drugega izhoda kot naknadna odobritev. Čim se bo uprava sploh izboljšala, in bo zavladala v nižjih instancah večja disciplina, bo tudi ta nezdravi pojav sam po sebi zamrl, in bo državnemu gospodarstvu prihranjenih mnogo nepotrebnih izdatkov.

Vrniti se moramo k vprašanju inozemskih posojil, zdaj iz drugih razlogov. Res je, da pomenita ameriškano in čehoslovansko posojilo za dolžitev, ali to je produktivna investicija, ki bo omogočila razmah speših energij. Ako bi hoteli čakati, da bi si sami toliko opomogli, da bi lahko započeli velike investicije, bi med tem preteklo mnogo dragocene časa neizrabljenega, in v veliki meri bi zaostali za svojimi sosedi, ki so v ugodnejšem položaju. S tega stališča moramo posojilo pozdravljati. Perspektive, ki se pred nami razgrinjajo, so po teh izvajanjih prav ugodne in ni nobenega upravičenega razloga za tisto malodušnost, ki se je v veliki meri razpasla v našem opozicijskem tisku in v širokih krogih javnosti. Dviganje tečaja dinarja temelji mnogo globlje, kot si mnogi predstavljajo, ter ima brezdvomno trajen značaj. Čim bo konsolidacija še nekoliko napredovala, bomo lahko pristopili k našemu kardinalnemu gospodarskemu vprašanju, k vzpostavitvi normalnega prometa. Takrat bo tudi ta problem izvedljiv, in približali se bomo rednim prilikom mirnega časa, ki smo od njih še precej oddaljeni.

Tekmovanje velesejmov.

prof. Šarabon.

Sejmski urad finskega velesejma v Helsingforsu, glavnem mestu Finske, je povabil pomladi vse evropske velesejme, naj priredijo povodom 14. svetovnoesperantskega kongresa mednarodno sejmsko konferenco. Odzvalo se je petnajst velesejmov iz dvanajst držav. Za skupno delovanje so se izrekli velesejmi iz Basela, Barcelone, Budimpešte, Frankfurtu a. M., Helsingforsu, Kraljevca, Lipskega, Lijona, Malmö, Padove, Prage, Liberca, Valencie in Zagreba. V otvoritvenem govoru je naglašal generalni ravnatelj Lauri Knopramaecki: Ko so prišli zastopniki raznih dežel pred letom dni pri svetovnoesperantskem kongresu v Pragi skupaj, je nastalo vprašanje, kako naj bi sejmi, delujoči v raznih deželah, drug drugemu pomagali. Sklenili so tedaj, naj skličemo konferenco v Helsingfors. Posebno želimo mi, zastopniki malih narodov, naj postane skupno delo sejmskih uradov raznih dežel bolj živahno. Z žalostjo moramo ugotoviti, da si močnejši narodi še niso podali roke v znak sprave in zato ne smemo utajiti želje, naj postane potom mednarodnosti sejmov svetovna trgovina voditeljica narodov k mirnemu skupnemu delu in naj ne služi stremljenju zavisti, ki je vzrok vojske. Najboljši program so imeli zastopniki mesta Liberec na Češkem. Predlogi liberškega programa so bili podlaga obravnav na sejmski konferenci, zastopal jih je inženjer profesor Scholze. Točko za točko so predebatirali in vse točke končno sprejeli.

1. Onim velesejmom — Valencia, Budimpešta, Helsingfors —, ki nimajo določenega termina, se naroča, naj uredijo sejmski čas tako, da se ne krije s časom drugih sejmov.

2. Konferenca predlaga, naj otvorijo velesejmi informacijske pisarne, ki imajo enake interese.

3. Sejmski uradi soglašajo v principu v tem, da dostavijo prošnje tujih velesejmov uradnim krogom lastnih držav, pridržijo si pa pravico, da takih prošnji ne sprejemajo, če razlogi to zahtevajo.

4. Zastopani velesejmi si med seboj obljubijo, da bodo v svojih sejmskih poročilih in časopisih brezplačno objavljali najvažnejša poročila, kakor na primer termine sejmov, olajšave za obiskovalce in razstavljalce. Eventualno se inserati izmenjavajo.

5. Zastopani velesejmi bodo sporazumno in enako zaprosili pri svetovni poštini zvezi za mednarodno znižanje poštinih pristojbin. Zanašajo se, da bodo na določeni dan odposlali prošnje tako na svetovno poštino zvezo kakor na svojo domačo vlado.

Sklenili so potem ustanoviti »prosto delovno skupnost«; pripravljali komite naj do prihodnje konference predloge zbere in predela. V »prosto delovno skupnost«, so soglasno izvolili sejme v Frankfurtu, Malmö, Liberco in Padovi. Načeli so celo vrsto važnih vprašanj, kojih proučevanje in izvršitev so dodelili oni izvoljeni komisiji.

Praktična vrednost enotnega esperanto — jezika v svrhu sporazuma se je na tej gospodarski konferenci prav posebno pokazala! Ni bilo tistega brezpredmetnega govoričenja, ki je navadno

pri drugih mednarodnih konferencah, kjer pripuščajo več narodnih jezikov kot kongresne jezike in kjer potem drug drugega ne razumejo, tako da je korist le delna. Vsak se je lahko oglasil k besedi, ne da bi mu bilo treba šele ubrati težavno pot prestave. Dočim izgubijo pri drugih internacionalnih konferencah zelo veliko časa z zamudnimi predstavami, so pri tej konferenci vsled uporabe esperanta kot edinega obravnavalnega jezika porabili čas edinole za stvarna posvetovanja.

Prihodnja konferenca bo zborovala v Frankfurtu ali pa v Liberco, kakor bodo pač razmere. Želeti bi bilo, da bi bila zastopana tudi Ljubljana kot tretje glavno mesto Jugoslavije in kot važna sejmska postojanka.

M. Savić:

Naša industrija in obrti.

(Nadaljevanje.)

XXXXVII. Naša produkcija modre galice.

V naši državi se izdeluje modra galica (po srbsko: plavi kamen) (bakrov sulfat) v vseh štirih tovarnah za žvepleno kislino in sicer v Subotici, Koprivnici, Celju in Hrastniku.

Tovarna Zorka, ki je last prve jugoslovanske družbe za kemično industrijo v Subotici, je v stanju izdelati letno 15 vagonov. To leto je izdelala na pomlad vsled pomanjkanja bakra vsega skupaj 3 in pol vagone ter jih razprodala v okolici. Tovarna namerava povečati inštalacije za letno produkcijo 100 vagonov modre galice.

Tovarna »Danica«, ki je last delniške družbe za kemične produkte v Koprivnici, je v stanju izdelati letno 200 do 220 vagonov modre galice. V oktobru leta 1920 je dobila od ministerstva za prehrano 25 vagonov borskega bakra in ga je predelala za račun imenovanega ministerstva do meseca marca leta 1921. Od tega je izdelala okrog 100 vagonov modre galice, ki jo je razprodala po vseh krajih naše domovine. Od meseca marca pa tovarna stoji vsled pomanjkanja bakra, ker ga ni mogla nabaviti po ugodnih cenah, ki bi ji omogočila uspešno delovanje, brez onih nepreračunljivih rizik, ki so v zvezi z valutnim vprašanjem.

Državna cinkarna v Celju ima inštalacije, kjer bi se dalo letno izdelati okrog 150 vagonov modre galice. Vso svojo produkcijo prodaja Kmetijski družbi v Ljubljani. Sedaj ne obratuje, ker ni v stanju nakupiti borski baker, katerega mora kupovati po londonski notaciji v angleških funtih. Iz tako po 74 funtov šterlingov plačanih 1.000 kg bakra in računano angleški funt po 250 Din, kar da ceno za en kg bakra 15.91 Din, od česar je treba 1/4 za 1 kg modre galice, bi bila galica predraga in bi tuja konkurenca onemogočevala njeno prodajo. Tuja konkurenca dela ceneje, ker predeluje navadno bakrene odpadke in lug, ki se dobi pri elektrolyzi bakra.

Tovarna za kemične produkte v Hrastniku je poskušala v zadnjem času izdelovati modro galico direktno iz bakrene rude, vendar še ni začela delati v večjem obsegu. Dosedaj je izdelala manjše količine, katere je prodala v okolici.

* * *

Razširjajte Trgovski list!

Iz navedenega lahko razvidimo, da imamo dovolj bakra v Boru, da imamo žvepleno kislino in inštalacije za izdelavo modre galice, da pa nam te inštalacije stojijo in ne producirajo modre galice, marveč, da jo uvažamo iz inozemstva. To pride od tega, ker 1.) nimamo bakrenih odpadkov in starega bakra, ker ga je sovražnik v vojnem času pobral; 2.) ker nimamo novih odpadkov bakra, radi tega ker se novi baker pri nas ne predeluje; taki odpadki bi bili odpadki pri elektrolizi bakra, odpadki od granatnih in šrapnelovih obrobov itd.; 3.) ker prodaja uprava Borskih rudnikov baker v londonskih notacijah, v funtih sterlingov, vplača pa po kurzu ter gre ves valutni riziko na producente modre galice. To bi bilo treba pojasniti.

Pri modri galici predstavlja baker okrog 80% vrednosti galice. Modra galica se začne uporabljati v drugi polovici spomladi, treba pa je, da jo ima trgovina že začetkom pomladi v zalogi. Vsled tega se mora galica izdelati tekom poletja in zime, torej 6 mesecev naprej. Ker se pa kurz tujih valut v 6 mesecih kolosalno spremeni in je lahko diferenca v kurzu za 1/4 kg bakra od dneva nakupa bakra pa do prodaje modre galice lahko večja, kakor ostali produkcijski stroški za 1 kg modre galice, je jasno, da ne sme nikdo vzeti tak riziko nase. To bi lahko vzel samo Borski rudnik, ki ta baker producira ali pa država.

Ker je v interesu narodne obrambe in gospodarskega razvoja države, da se te tovarne ohranijo, bi se bilo treba sporazumeti z Borskimi rudniki, da bi za svoj račun izdelovali pri imenovanih tovarnah modro galico ter bi jim plačali odškodnino za delo, bodisi v modri galici ali pa v denarju; ali pa, da to stori država na ta način, ali pa da se Borski rudniki pogodijo, da dobijo od prodajne cene modre galice gotov odstotek, da bi na ta način samo nosili valutni riziko za svoj baker. Država nima sredstev za zgoraj navedeni način udeležbe, zato ne preostaja nič drugega, kakor da stori Borski rudniki to dolžnost napram državi.

V interesu narodne obrambe bi bilo treba pripraviti Borsko društvo k temu, da začne svoj baker rafinirati s pomočjo elektrolize, bodisi v elektrokemičnih podjetjih v Šibeniku ali pa v Jajcu. Na ta način bi dobili tudi elektrolit, ki nam je potreben za našo vojno industrijo; kakor tudi za ostale potrebe, dobili bi pa tudi po ceni odpadke, ki bi služili za izdelavo modre galice, kakor tudi ono zlato in srebro, ki se nahaja v surovem borskem bakru. Ako bi gornjih predlogov ne hoteli sprejeti, potem bi jih bilo treba prisiliti, da izpolnijo obveznost, da osnujejo to-

varno za žvepleno kislino in kadar bodo imeli tako tovarno, bodo že sami izdelovali modro galico in rafinirali baker.

Angleška trgovina na jugovzhodu Evrope.

Londonski »ekonomist« prinaša zanimive podatke o trgovini Anglije s državami naslednicami avstro-ogrske monarhije.

Pred vsem je treba poudariti, da je angleška trgovina s Čehoslovaško, Avstrijo, Jugoslavijo in Madžarsko v letu 1921 pokazala napram letu 1920 neprimerno zelo velik napredek. Od 8,285.291 funtov sterlingov v letu 1920, se je v letu 1921 povečala na 13,522.323 funtov sterlingov, ali za 63,2 od sto. Porast trgovine je znaten in je toliko še bolj značilen, ker se tekom istega časa ni povečala tudi trgovina Anglije z drugimi državami, ampak nasprotno se je še zmanjšala.

Uvoz v Anglijo iz imenovanih držav, je znašal v letu 1921 sledeče iznose:

Iz Čehoslovaške	5,698.683 f. st.
Iz Jugoslavije	759.542 f. st.
Iz Avstrije	700.859 f. st.
Iz Madžarske	97.568 f. st.
Celokupno	7,256.952 f. st.

kakor je razvidno zavzema Jugoslavija pri uvozu držav naslednic v Anglijo drugo mesto.

Izvoz iz Anglije je v letu 1921 znašal:

1) izvoz angleških proizvodov:	
V Avstrijo	1,728.177 f. st.
V Čehoslovaško	1,312.128 f. st.
V Jugoslavijo	1,045.705 f. st.
V Madžarsko	297.383 f. st.
Celokupno	4,383.395 f. st.

2) izvoz tujega in kolonialnega blaga:

V Čehoslovaško	1,418.866 f. st.
V Avstrijo	409.315 f. st.
V Jugoslavijo	27.336 f. st.
V Madžarsko	26.761 f. st.
Vsega	1,882.278 f. st.

Celokupen izvoz iz Anglije v imenovane države naslednice je v letu 1921 znašal 6,265. 671 funtov sterlingov.

Ako se vzame v obzir uvoz in izvoz, tedaj vidimo, da je celokupna vsota zunanje trgovine med Anglijo in temi državami v letu 1921 znašala:

Za Čehoslovaško	8,429.677 f. st.
Za Avstrijo	2,838.351 f. st.
Za Jugoslavijo	1,832.583 f. st.
Za Madžarsko	421.731 f. st.
Vsega	13,522.323 f. st.

Po teh statističnih podatkih, ki prihajajo iz angleškega vira, stoji naša trgovina z Anglijo po Čehoslovaški in po Avstriji. Toda, ako se pogledajo številke za posamezna tromesečja 1921. leta,

se vidi, da je bila trgovina naše države z Anglijo v stalnem padanju. To velja posebno za uvoz. Medtem ko je znašal uvoz angleških produktov v kraljevino SHS v prvem tromesečju 512.479 funtov sterlingov, je sedaj dosegel do 4. septembra 130.433 funtov sterlingov. Ravnotako je padel naš izvoz v Anglijo, pa vendar sorazmerno ne toliko kakor uvoz. Izvoz prvega tromesečja 1921, je znašal 256.993 in v zadnjem tromesečju je znašal komaj 188.128 funtov sterlingov.

Z ozirom na gospodarski razvoj držav naslednic v bodočnosti je »Ekonomist« sledečega mnenja:

Ako ukinejo države naslednice visoke carinske tarife in zmanjšajo svojo vojsko do približno najpotrebnejšega števila vojakov za obrambo države, bodo kmalu našle vse pogoje, ki bodo pripomogli vsem državam k takemu pospodarskemu poletu, kakor ni bil še nikdar zabeležen pod bivšo monarhijo.

Iz pravosodne prakse.

Obrtno sodišče.

Tožitelj je bil pri toženi delniški družbi zaposlen pri strojih kot nadzornik in je bil kot tak uvrščen med družbine uradnike. Mesečne plače imel je 5500 K.

Dne 8. 8. 1922 odpovedal je tožitelj službo za konec septembra 1922, toda toženka ga je že 11. septembra odslovila. Vsled tega vložil je tožitelj tožbo, s katero je zahteval plačo za čas od 11. 9. 1922 do 30. 9. 1922 v znesku 3300 K, nadalje je zahteval na čas od 1. januarja do 30. sept. 1922 odpadajoči del t. j. 3/4 noveletne nagrade v znesku 4125 K, češ da je bila dogovorjena v višini enomesečne plače in jo je tudi obe pretekli leti dobil.

Toženka je ugovarjala, da je tožitelja upravičeno odslovila iz teh razlogov:

1) je nastopil 8. 8. 1922 samostalno 8 dnevni dopust, priznala pa je, da dopusta tekoče leto še ni imel, 2) vsled praznika med tednom določilo se je dogovorno z delavci plačanimi od ure, da se ti deloma odškodujejo, da se bo v soboto mesto do popoludne delalo do 3. ure popoldne. Tožitelj je šel pa opoldne kar domu;

3) pri toženki vrše se obratne seje izven delavnega časa, pri katerih se določijo, katere zaostanke je najprej izdelati. Tožitelj se one seje v zadnjem času ni udeležil;

4) dne 11. 9. 1922 naročilo se mu je, da naj nekemu na novo vstopivšemu mojstru, nezmožnemu slovenščine, pojasni v slovenščini spisane kosovne liste. Tožitelj je isto odklonil, češ da ni tolmač, na kar ga je toženka odslovila.

Glede noveletne nagrade ugovarjala je toženka, da izplačanje nagrade

ni obvezno, marveč sklepa ravnateljstvo še le koncem leta, če in v koliko se bodo nagrade izplačale.

Obrtno sodišče je tožitelju prisodilo noveletno remuneracijo za dejansko odsluženi čas od 1. 1. do 11. septembra 1922 v smislu §. 16. zak. o trgovskih nastavljenih s zneskom 3834 K 69 v, ker je toženka priznala, da se je od njene strani letošnje pomlad pri pogajanjih z uradniki tam naštevala med dohodki tudi noveletna remuneracija in da se je ta tožitelju že obe pretekli leti izplačala, vsled česar je imel tožitelj že pravico do take nagrade in ker gre nagrada uslužbencem tudi pri razrušenju službenega razmerja med letom v razmerju z dejansko odsluženo dobo.

V ostalem je pa sodišče tožiteljev zahtevek zavrnilo, ker je bila toženka k takojšnji odslovitvi toženca v smislu § 27 t. 4 cit. zakona opravičena vsled tožiteljevega postopanja, ki je ponovno odredil opravilo službe in se opravičenim odredbam svoje delodajalke ni pokoril. To zgodilo se je namreč po naziranju obrtnega sodišča osobito, ko je tožitelj samostalno nastopil dopust, katerega po § 17. cit. zak. sploh ni mogel zahtevati, ker je takrat že sam odpovedal službo.

Neopravičeno se nadalje ni pokoril toženkinim naredbam, ker se ni hotel udeležiti obratne seje, kakršne so bile pri toženi tvrdki sploh vpeljane in katerih se je tudi prej vedno udeleževal, pri kateri seji je bil pa glasom pričevanja predstojnika njegovega oddelka tudi potreben, ker je bil ravno on tozadevno posebno dobro informiran.

Slednjič se pa ukazu neopravičeno ni pokoril dne 11. 9. 1922, ko mu je predstojnik naročil, da naj nekemu na novo vstopivšemu mojstru pojasni kosovne liste in iz teh razvidne zaostanke, tožitelj je pa to odklonil, češ da ni tolmač, čeprav je po pričevanju njegovega predstojnika ravno tožitelj imel te liste, v katerih se je spoznal in bi kdo drug iz njih pojasnil niti dati ne mogel.

Ker tožitelj teh dogodkov ni niti tajil, potrdil jih je pa tudi kot priča predstojnik njegovega oddelka, je sodišče tožbeni zahtevek, v kolikor je ta obsegal ostanek mesečne plače, zavrnilo.

(Dalje prih.)

Fr. Zelenik:

Določitev blagovne zaloge in dobička brez inventure.

Pred kratkim sem bil v družbi, kjer smo govorili tudi o tem, ali je mogoče dognati blagovno zalogo in dobiček pri prodaji brez inventure,

Podlistek.

Od začetnika do popolnega trgovca.

(48. nadaljevanje).

»Veseli me, da dam lahko Mr. Brownu priliko udeležiti se pri naši prekomorski trgovini,« pripomni gospod Feldbach pri tej priliki. »Svoječasno ste predlagali, gospod Krej, naj sklenem iskrenejšo zvezo z našim angleškim prijateljem, in mislim, da je zdaj prišel čas, ko lahko ta načrt izvršimo. Zdaj smo že v zvezi z več znamenitimi prekomorskimi deželami; živahne kupčije imamo tudi s kitajskim čajem in kmalu bomo prisiljeni, precejšen del importiranih pošiljk spraviti pod streho v Londonu, ali jih vsaj dirigirati v London z opcijo preko morja. Ako direktno importiramo, je za Mr. Browna komisija izgubljena, in ne moremo pravzaprav zahtevati od njega, da bi skrbel za naše prekomorske pošiljke via London in jih čuval. Dalje bi imel z londonskim trgovcem rad neprestane ozke stike in da bi ondotne, nas tičeče se transakcije, vodili mi sami iz Londona. Zato smatram v interesu trgovine za nujno potrebno, da se etabliramo v Londonu. To bo tudi bistveno pospešilo naš poznejši promet z Indijo, Avstralijo in južno Afriko.«

»V tem oziru sem popolnoma vašega mnenja,« odvrne gospod Krej, »in menim tudi, da se Mr. Brown ne bo obotavljal, pristati na vaš načrt.«

»Najbolje bo, da damo naši londonski trgovini čim najbolj mogoče proste roke, toda v okviru, ki ga mi določimo. Naročila, ki jih bo imel London izvršiti, bodo tudi tam fakturirana, in plačila za taka naročila bodo morala biti napravljena v London. Ako napravimo pošiljke v London ali jih prejmemo od tam, se bodo iste tu kakor tam tudi fakturirale. Preko morja k nam došle konsignacije razdelimo med tukajšnje in londonsko ložišče, in London napravi isto, kolikor to seveda dopušča tržni položaj. Podobno bi bilo tudi s konsignacijami, ki bi jih imeli mi izvršiti, razun seveda, ako ne gre izključno za tukajšnje, oziroma angleške proizvode. Hiša v Hamburgu bi dala isti v Londonu na razpolago potrebni kapital, in obresti bi se računale v obojestranskem kontokorentnem prometu po pet procentov letno. Ako pride stvar do izvršitve, pošljemo Kurta v London, da tam skupno z Mr. Brownom vodi trgovino. Premislite si, gospod Krej, še enkrat temeljito ta načrt in izdelajte ob priložnosti primeren pogodb. Toda prenačliti se ne smemo, in sploh bi v tekočem kupčijskem letu ne hotel delati še nobenih izprememb. Saj se bo pokazalo v prihodnjih mesecih, kaj bo z našo južnoameriško trgovino, in po-

tem, kako bo ta izpadla, lahko uravnomo naše ukrepe.«

Po nekaj dneh pride tudi poročilo iz Valparaiso. Rivas, Schott & Comp. sprejmejo predloge, ki jih je napravila tvrdka Feldbach glede udeležitve pri nameravani tovarni za pločevinasto embalažo v tvornici za kondenzirano mleko, in naroče istočasno več sto zabojev pločevine, kakor tudi za obrat potrebno orodje in varilne aparate. Priložen je bil opis, kake naj bodo posode za mleko in drugi pločevinasti izdelki, in tako se je za potrebne aparate in stroje za obdelavo pločevine takoj lahko odposlalo naročilo tovarnam, s katerimi je tvrdka Feldbach glede tega že stopila v zvezo.

ENAJSTO POGLAVJE.

Sklenitev pogodbe z Mr. Brownom. — Konec učne dobe bratov. — Nagovor gospoda Feldbacha na nove trgovske pomočnike. — Kurt napravi pri splošnem napredovanju najvišji skok. — Nova razdelba dolžnosti dela. — Buenos-Aires pošlje vzorce ovčje volne in naznani eno konsignacijo. — Kako si je Adolf izračunal vrednost pošiljke. — O ovčji volni splošno. — Previdnost pri predumih na konsignacije volne. — Promet z Batavijo. — O rižu, araku in kininu.

Začetkom septembra se je podal prokurist v London in razložil Mr. Brownu svoječasno dogovorjene predloge glede prevzema njegove trgovine po gospodu Feldbachu in na-

selitvi slednjega v Londonu, in Mr. Brown, ki je itak zadnje tedne delal že skoraj izključno za gospoda Feldbacha, je bil drage volje pripravljen, sprejeti ponudbo. Gospod Krej se je zato že po dvamesečnem bivanju v Londonu vrnil s podpisano pogodbo, ki je imela stopiti v veljavo s 1. januarjem. Mr. Brownu je bila odločena tretina čistega dobička in sicer pod jamstvom določenega najmanjšega dohodka. Tako Mr. Brown, kakor tudi Kurt naj podpisujeta vsak za se pro procura. Angleški prijatelj je našel že prej pisarniške prostore, praktično ležeče in ne predrage, katere so potem najeli, ko se je prokurist tamkaj nahajal.

Gospod Feldbach je stopil tudi v zvezo z Nemško banko, da odpre konto njegovi podružnici pri svoji londonski filijalki (Nemška banka, London agency).

Bratje so vedeli za pogodbo z Mr. Brownom, tudi jim je bilo znano, da bo odšel Kurt ob nastopu novega leta v London, vendar še niso bili poučeni o bližnjih podrobnostih in tudi ne o spremembah, katere je moral Kurtov odhod povzročiti v organizaciji londonske trgovine.

Gospod Feldbach si je prihranil to poročilo za presenečenje.

1. oktober je prišel in z njim za ključek učne dobe bratov.

Kakor hitro je prišel tega dne gospod Feldbach v pisarno, je odprl prokurist naše prijatelje v pri-

le na podlagi poskusne bilance in približne cenične zaloge. Rekel sem, da to ni mogoče, pa naj tudi trgovci dvostavno knjigovodstvo in ima v redu magacinsko knjigo. Eden gospodov mi je ugovarjal, češ da se pač lahko dožene s pomočjo skladiščne knjige in je podal primer. Ali na njegovem lastnem primeru smo ga ujeli, ker primer na zadnje ni držal. Seveda so slučajji, kjer bo to mogoče. To so redke izjeme.

To vprašanje je že staro in so si knjigovodje in steoretiki razbijali glave z njim. Ne vem ali in kako je praksa rešila to vprašanje. Poznam le razpravi dveh teoretikov in sicer francoskega prof. Léauté-a v njegovi knjigi »Comptabilité et Notions de commerce« in pa nemškega prof. dr. Schär-a v »Kaufm. Unterrichtsstunden«. Tudi mi ni znano, ali sta imela ta gospoda s svojimi razpravami kakšen uspeh in se rabijo njuni nasveti v praksi. Priporočata namreč blagovni trgovini, da ne vodi samo enega pošteva za blago, ampak ta poštevi deli v dva dela: 1. poštevi skladišča, kateri se obremenijo za vse nabavke blaga po nabavni ceni in razbremenijo za vse prodaje blaga po lastni (nabavni) ceni in 2. poštevi prodaje, kateri se obremenijo za prodano blago po nabavni (lastni) ceni in takoj razbremenijo po prodajni ceni. Na prvem poštevu vidimo, kolika mora biti zaloga, na drugem poštevu pa koliko je zaslužka ali izgube pri prodaji. Tu nima inventura več tistega pomena, kakor ga je imela do sedaj, ampak služi le v svrhu kontrole. Trgovci lahko vsak hip vidi, koliko blaga ima v zalogi ali bi ga moralo biti in koliko je zaslužil ali izgubil. Seveda natančno se ne bo ujemala pošteva z inventarnimi postavkami. Specerist ve, da mu bo nekaj petroleja ali olja izteklo, riža ali kave razsipalo, manufakturst računa s tem, da v italijanskem kosu ni nikdar označeno število metrov itd. Ali te razlike so razmeroma majhne. Omenim še, da so izključene v tem primeru velike pomote, ki se tu pa tam vrinejo v inventuro.

V pojasnilo navedem majhen primer z predvojnimi cenami.

Skladišče

Prejem: 100 vreč pšen. moke 3800.—
Izdatek: 50 » » » 1900.—

Prodaja:

Prejem: 50 vreč pšen. moke 1900.—
Izdatek: 50 » » » 2000.—

Praktični mi bodo rekli; tvoji primeri so prav lepi, ali ne drži, kadar se izpremeni cena. Tudi za te slučaje držijo. Kakor znano, se mora

vatni kontor in predstavil šefu trdke nove trgovske pomočnike.

Ta vsakemu posameznemu izmed svojih sinov krepko stisne roko in jih nato nagovori: »Prvi in najvažnejši osek vašega trgovskega delovanja leži zdaj za vami. Tri leta, katera smo v neprestanem, vnetem delu preživeli skupaj, so hitro pretekla. Konec je zdaj dobe učenja in iz bodočih trgovcev ste postali bodoči možje, izobraženi in vredni udje častnega stanu. Vaša samozavest je zrastle in vaše zahteve na življenje in na udeležitev pri skupnem delu so postale večje, toda neprimerno večje so pa še zahteve, ki jih stavi domovina na vas, kot svoje sinove, kot člane ponosnega trgovskega stanu, kot neumore delavce za zdravi razvoj dežele.

Za nas je zdaj zadnja resnost življenja. — Kot trgovci imate vpogled, kot nikdo drugi, v globino mirnega in vendar tako strahovitega boja, ki ga bojujejo posamezni narodi med seboj za obstoj svoje trgovine in svoje industrije. — Energija, previdnost in pošteno, neumorno delo so orožja trgovca, ki mu zagotavljajo uspeh. Naše bojno polje je svet, toda povsod, kjer nastopimo, se mora zgoditi častno. Bodite si tega vedno svesti! Bodite hrabri bojevniki, bodite možje v pravem pomenu besede! To je, kar vam od srca želim! — Zdaj pa nekaj drugega. —

(Dalje prih.)

blago inventirati po lastni ceni, ako je ta nižja od tržne cene, sicer po tržni ceni. Recimo, da se je moka pocenila. V tem slučaju bom poštevi »skladišče« razbremenil po lastni ceni, poštevi »prodaje« obremenil po lastni ceni in razbremenil za prodano blago po tržni ceni, kakor sem pač prodal. Ob sklepu poslovnega leta vidim takoj, koliko blaga mora biti v zalogi. To zalogo bom vpisal kot inventurno postavko a razbremenil skladišče z razliko, poštevi prodaje pa za razliko. Na novi račun bom seveda prenesel po inventurni ceni.

Rekli mi bode, je vse lepo, ali s tem nastane mnogo več dela in nimamo časa, da bi vsako pošiljatev zaračunili po lastni ceni, je nemogoče. Na taki ugovor odgovarja prof. Léauté: Nous reconnaissons la difficulté; mais que dirait-on d'un industriel qui, avant découvert une mine et n'hésitant pas à faire les dépenses nécessaires à son exploitation, prétendrait cependant y travailler sans lumière, sous prétexte que les lampes coûtent trop cher ou qu'il est difficile de s'en procurer des bonnes. Priznamo potežkoče, ali kaj bi rekli o industrijalcu, ki odkrivajoč rudokop ne omahuje izdajati potrebne izdatke v eksploatacijo, pa hoče delati brez svetiljk z utemeljitvijo, da so predrage in ni mogoče nabaviti dobrih.)

Res so mnoga podjetja, v katerih je nemogoče določevati sproti za vsako pošiljatev lastno ceno, bi stalo preveč truda in bi delo ne bilo v razmerju z koristjo, ali mnogo je pa tudi podjetij, kjer je to lahko izvedljivo, n. pr. v skladiščih moke, riža, koles, avtomobilov, strojev itd., kateri predmeti se prodajajo tel quel naprej.

Kakor rečeno, mi ni znano, ali je francoska trgovina vpoštevala nasvete Léauté-a in nemška Schär-ove. Vsekakor pa bi se izplačalo vsakemu trgovcu in vsakemu knjigovodju, da bi prevdaril, ali se izplača uvesti razdeljeni poštevi za blago. Velike važnosti bi bilo za trgovca, upravnege svetnika itd., ako bi se iz knjige lahko vsaki hip dognal skoraj popolnoma natančno zalogo in dosežanji uspeh dela.

Navedem še nekaj. V tovarniškem knjigovodstvu je že od nekdaj v rabi razdeljen poštevi za blago (fabrikate). Kot knjigovodja velikega industrijskega podjetja imam za blago tri pošteve: 1. fabrikacija, 2. fabrikati, 3. skladišče. Prvega obremenim za vse surovine, gospodarske potrebščine in na izdelavo izdelkov odpadle izdatke (plače), razbremenim po prodajni ceni. Poštevi skladišča obremenim po prodajni ceni in razbremenim po ti ceni za prodano blago. Prvi poštevi mi kaže, koliko mora biti surovin in gospodarskih potrebščin še v fabrikaciji, drugi poštevi mi pokaže fabrikacijski dobiček, tretji pa mi pove, koliko fabrikatov še mora biti v zalogi. Meni je ta način omogočen, ker imajo fabrikati določeno prodajno ceno. Pri fabrikatih, ki nimajo določene prodajne cene, je nekoliko drugače. Tu bo kazal poštevi fabrikatov čisto zalogo, poštevi prodaje pa dobiček ali izgubo.

Bilo bi umestno in tudi zanimivo, da bi se naši praktiki oglašili in povedali, ali rabi eden ali drugi razdeljeni poštevi blaga, in kako se to obnese v praksi. Če pa to še ni v rabi, bi bilo dobro istotako slišati mnenja praktikov.

Stanovski sestanek celjskih trgovcev.

Dne 14. oktobra t. l. se je vršil v prostorih hotela »Pri kroni« dobro obiskan sestanek celjskih trgovcev. Sklicalo je ta sestanek predsedstvo Gremija trgovcev Celje in je na istem razpravljalo o nujnih trgovca silno zadevajajočih predmetih in teškočah, ki zahtevajo nemudno rešitev. Osobito zakon o pobijanju draginje, kateremu je bil namenjen večji del razprave, je po sklepih sestanka tako prirojen, da se mu na prvi pogled vidi, da pri konceptu istega ni sodeloval noben trgovski strokovnjak, ker bi se sicer v njem ne

nahajale take določbe, ki prizadevajo posameznemu trgovcu veliko škodo; splošnosti pa ne donesajo nikakega haska.

V debati o pravilniku zakona o pobijanju draginje se je kot neizvedljivo konstatirala določba, glasom katere zapade kazni vsak trgovec, ki nima vsakega predmeta označenega vidno s ceno. Pri tisočerihih malenkostnih predmetih, katere nudi v prodajo vsak detajlist, je praktično ta določba neizvedljiva. Veliko krivico napram trgovskemu stanu predstavlja določba člena 13 pravilnika, glasom katere se v slučaju s uvedene preiskave, v poštevi prihajajoče blago zapleni in ako se to blaga rado kvari, isto prodaja na javni dražbi. Ako se osumljeni trgovec ne obsodi, se mu po končani preiskavi izroči na javni dražbi doseženi izkupiček. Vzemimo tedaj na podlagi te določbe praktični slučaj. Vseled ovadbe, (ki je lahko tudi anonimna) se trgovcu blago zapleni in prodaja na javni dražbi. Pri javni dražbi se navadno ne doseže niti polovica prave vrednosti; v gotovih slučajih, ki so nam poznani iz prakse, pa še dosti manj. Če bo tedaj trgovec oproščen vsake krivde, bo dobil tedaj od sodnije izročen tak na javni dražbi dosežen izkupiček;

Lahko si tedaj predstavljamo kako vplivajo take birokratske določbe prenešene v praktično življenje in kakšna je na tak način trgovskemu stanu povzročena škoda.

Sigurno največji nedostatek pravilnika o pobijanju draginje je to, da je prepuščena interpretaciji posameznih sodnikov njega izvedba tako, da vidimo večkrat absurden položaj, da se v enem delu naše države obsoja trgovec za isti prestop, kateri je v drugem delu države nekazljiv.

Na tem sestanku se je ostro tudi grajalo postopanje oblasti pri reviziji cen in zalog posameznih trgovcev. Konstatiralo se je pri tem, da manjka v obrambo trgovskega stanu inicijativa od strani v to postavljenih organizacij in to je predvsem naša trgovska in obrtniška zbornica.

Dočim vidimo n. pr., da je v Avstriji na inicijativu Graškega gremija urejen način, koliko sme posamezni trgovec pri katerem blagu zaslužiti, je pri nas ta zadeva popolnoma nepojasnjena. Dočim so nam iz drugih krajev države znani slučajji, da se pri reviziji zalog in kontroli cen postopa povsem tolerantno, vidimo, da se v tem pogledu v Celju uvaža najrigorozejši sistem. Zgodil se je slučaj, da sta prišli k posameznemu trgovcu v teku ene ure kar po dve komisiji pregledovati zalogo, ki očitno druga o drugi ni vedla, da posluje. Dalje zamoremo konstatirati, da se je v mestu Celju zadnji čas izvršila cela vrsta zaplemblaga, 5 sodnih tožadnih obsodb potrdilo. Gotovo je, da trgovina v Celju ne dela z večjim zaslužkom, kakor druga, da njene režije niso manjše kakor druge in kljub temu vidimo to drakonično nastopanje oblasti.

Pogled v knjige, ki se v zadnjem času tako pogosto izvaja, tvori sam na sebi hudo kršitev poslovne tajnosti in je v ugledu države same, da ukine sedanjí sistem, ki je na potu, da ubije vso našo domačo davčno moč.

Skleno se konečno, da se sporazumno z vsemi trgovskimi organizacijami sestavi večja deputacija, ki naj na pristojnem mestu v Beogradu temeljito in nemudno razišče ta položaj.

Na tem sestanku se je nadalje sklenilo, da je nujna potreba, da se reorganizira Trgovski list. List mora v prvi vrsti zagovarjati interese trgovskega stanu, biti pa nesme samo enostranski ter mora nuditi novice tudi nestrokovne vsebine tako da bo zanimal vsakogar. Praksa je pokazala, da z listom samo trgovske vsebine trgovskemu stanu ne pomagajo.

Zaključil se je sestanek s sklepom, da je potreba večkratnih stanovskih sestankov trgovstva, kakor sploh pridobitnih slojev, da je potreba pri vseh možnih prilikah gledati na to, da se ovažuje trgovski stan ter se to v praksi in javnem življenju kaže tudi s tem, da se podpira v vsakem oziru le tisto javno smer, ki bo voljna se ozirati tudi na trgovski stan. Ako trgovski stan ne bo enoten ter se osobito pri javnih nastopih t. j. volitvah ne bo primerno udeleževal, mu grozi pogin.»

Predlog zakona o neposrednih davkih.

Neposredni davki od davčnega obvezanosti davčnih zakonov, je vlada izdelala načrt zakona o neposrednih davkih, ki vsebuje temeljito reformo našega davčnega sistema. Načrt je bil predložen parlamentu in bi se imel, kakor je že poročalo časopisje, uzakoniti v najkrajšem času. Zbog izredne važnosti tega zakona za gospodarsko življenje cele države, so naše gospodarske korporacije in organizacije na zborovanju, ki se je vršilo dne 28. p. m. pri Trgovski in obrtniški zbornici sklenile vposlati ministrstvu financ nujno vlogo, da se zakon ne obravnava v parlamentu prej, dokler se gospodarskim organizacijam in korporacijam ne da primeren čas, da morejo načrt vsestransko proučiti in podati svoje izjave. Dobili smo na razpolago en iztis načrta, čegar vsebino bomo poizkusili podati v naslednjem vsaj v površnih črtah.

Davčno leto se začne s koledarskim letom. Oseba davčna obveznost se razširja čez vse pravne in fizične osebe, ki stalno bivajo v naši kraljevini, ali pa ki so tukaj vsaj že tri mesece. Dosedanje stvarne in osebne osvoboditve neposrednega davka preneajo veljati v kolikor niso predvideni v novem zakonu. One stvarne in osebne osvoboditve pa, ki so bile dane na podlagi zakona ali naredb za gotovo dobo (n. pr. za nove zgradbe), bodo veljale tudi še nadalje, do zapadlosti določenega termina.

Neposredni davki, ki so v tem letu predvideni v proračunu v iznosu 4.446 milijonov 122.014 dinarjev napram drugim dohodkom v iznosu 2.488.821.850 dinarjev, se delijo 1. na dohodke od zemljarine, hiš, podjetij in del, obresti rent in dela, 2. na celokupni dohodek in 3. na celokupno imovino.

1. Zemljiški davek (zemljarina). — Zemljiški davek se plača od vseh zemljišč, ki se na teritoriju kraljevine SHS obdelujejo, ali katere se more obdelovati. Plača se 20 odstotkov ugotovljene katastrskega donosa. Ta katastrski čisti donos se bo določal za njive, vinograde, livade, pašnike itd. na ta način, da se vsa zemljišča deli v kulture in da se za te določi osem razredov. Katastrski čisti donos bo ugotavljala posebna komisija, ki bo imela svoj sedež v Beogradu.

Ker nima Srbija in Črna gora še katastra, predvideva vladni predlog za izvršitev odredb o ugotovitvi katastrskega donosa, za izenačenje zemljarine, sledeče mere: V pokrajinah, v katerih je katastrski čisti donos že stabiliziran, se bo delovanje komisije v Beogradu omejilo samo na to, da povzra ta donos v toliko, da bo odgovarjal povprečnim gospodarskim razmeram iz let 1919, 1920, 1921 in 1922. Tam pa, kjer imamo katastrsko vrednost zemljišča (Bosna-Hercegovina), bo komisija uvrstila vse sreze v potrebno število skupin po vrednosti, zemljepisni legi in po kulturah. V obmejnih pokrajinah Hrvatske, Slavonije in Dalmacije bo posebno določena komisija ugotovila za vsako skupino sedanjí povprečni čisti donos (1919—1922), upoštevajoč pri tem odredbe, ki so veljavne na Hrvatskem. Za Srbijo in Črno goro predvideva zakonski predlog dve vrsti operacij. Prva ima nalogo, da vse davku podvržena zemljišča po lastništvu, površini, kulturah in po razredih popiše in porazdeli. Druga operacija, ki je predvidena v zakonskem načrtu, obstoji v oceni čistega donosa za podpisane zemljišče. V to svrhu bo osnovan minister financ v vsakem srezu po en srezki gospodarski odbor, ki bi moral ugotoviti čiste donose in na podlagi tega potem določiti davke.

Ze ta davek sam, kaže v dovolj jasni luči, da vsebuje davčna reforma pač mogoče izenačenje davčnih zakonov, nikakor pa ne izenačenja davčnih bremen. Kajti po tem kar določa načrt, bi nosili glavno breme kraji, ki imajo urejen kataster, med tem ko se bo moglo one kraje, ki so brez katastra poljubno štediti. — Tudi ni dobro, da se ustvarjajo neredbe za to, kar se ima komaj narediti; mišljeno je tukaj na ureditev katastra v Srbiji in Črni gori. Dokler nimamo enotno urejenega katastra, je izenačenje zemljiškega davka popolnoma nemogoče in neizvedljivo!

2. **Hišni davek.** Davku na stavbe (zgradbe) so podvržene vse stavbe, določene za stanovanja ali kako drugo trajno uporabo. Za stavbe v smislu tega zakona se smatrajo vse nepremične zgradbe na suhem ali na vodi brez oziroma na material, iz katerega so zgrajene. Sem spadajo tudi zgradbe, ki imajo tako konstrukcijo, da se smejo prenesti iz enega mesta na drugo. Davčna podlaga je pri faktično v najem oddanih stavbah dogovorjena letna najemnina ob koncu leta pred davčnim letom, čemur se mora dodati tudi vrednost vseh obveznosti ali katerihsibodi ugodnosti, koje mora najemnik izpolniti, vršiti ali dati najemodajalcu, a odbiti vzdrževalne stroške, stroške uprave in amortizacijo. Na račun vzdrževalnih stroškov, stroškov za upravo in amortizacijo se sme odbiti od bruto najemnine, 1. V Ljubljani, Beogradu, Zagrebu, Sarajevu, Novem Sadu in Zemunu 20 odstotkov, 2. v drugih mestih in letoviščih 25 odstotkov, 3. po vaseh 30 odstotkov. — Sezonska najemnina velja kot letna najemnina. Vrednost najemnine hiš, ki niso oddane v najem, določi davčni odbor potom primerjanja z drugimi, ki so oddane v najem, ali eventualno po prosti oceni.

Za zgradbe s faktično ali ocenjeno najemnino se plača 30 odstotkov, to je 30 dinarjev davka od 100 dinarjev najemnine, po odbitju stroškov za vzdrževanje, upravo in amortizacijo. Drugače se plača 30 dinarjev letno za vsak odelek stanovanja, toda s tem, da procentni davek ne more biti manjši nego 30 dinarjev na sobo.

3. **Davek na podjetja in dela.** Temu davku so podvržena vsa trgovska, industrijska in obrtniška podjetja, rudarstvo in vsa druga koristonosna zanimanja. Davčna podlaga je letni čisti donos obrata v letu pred davčnim letom. Davčni odstotek znaša tukaj 10 odstotkov čistega donosa. Ako razširi domače podjetje svoj delokrog tudi na inozemstvo, je podvrženo davku s celokupnim obratom. Na podjetja, filijale, skladišča, zastopstva in druge stalne posle, katere ima tukajšnje podjetje v inozemstvu, se ne bo zahtevalo davka le za primer, da davčni obveznik dokaže, da plača v inozemstvu za ta posel razen dohodnine, tudi še davek slične vrste in da stoji z dotično državo reciprociteta. Inozemska podjetja plačajo davek samo za njih tukajšnji obrat, oz. posel.

4. **Davek na obresti in rente,** se plača od vsakega dohodka od imovinskih objektov ali od imovinskih pravic, ki ni že obdavčen s kakim drugim davkom na dohodek. Davek plača oni, ki faktično uživa dohodek, ter znaša 10 odstotkov, t. j. 10 dinarjev davka od 100 dinarjev obresti ali rente.

Predvidena so dva načina plačanja: neposredno od upnika ali od dolžnika, ko izplačuje upniku obresti ali rente.

5. **Davek na dohodke od dela.** Ta davek se plača od dohodkov, katere se dobiva a) od brezpremoženjskega samostalnega dela (advokati, zdravniki, arhitekti, godbeniki, akordni delavci, dninarji brez stalne namestitve) in b) od duševnega in telesnega dela v službenem razmerju (državni, samoupravni in privatni uradniki, častniki, du-

hovniki priznanih veroizpovedi, državni in privatni poduradniki, vratarji, podoficirji, stražniki itd. vobče vsi državni in privatni nameščenci, ki dobivajo stalno letno ali mesečno plačo, penzijo ali honorar; sem spadajo c) tudi člani upravnega in nadzornega odbora podjetij obvezanih javnemu polaganju računov). Prva skupina davčnih obvezancev plača davek od čistega letnega dohodka, kalkuliran po letu pred davčnim letom. Davčno podlago za obdavčenje dohodkov iz službenega razmerja, tvori vsota letnih prejemkov, bodisi da se isti izplačujejo letno enkrat ali v mesečnih obrokih. Davčno merilo znaša tukaj: 1. davčni obvezanci iz prve skupine a) plačajo 5 odstotkov, t. j. 5 dinarjev davka od 100 dinarjev čistega dohodka; 2. druga skupina b) plača 2 odstotka; 3. davčni obvezanci skupine c) plačajo 15 odstotkov t. j. 15 dinarjev davka od 100 dinarjev celokupnih prejemkov na taktijemah in drugih pristojbinah.

(Konec prihodnjic.)

Odločba o nadzorstvu prodaje uvoženih življenjskih potrebščin.

Pokrajinska uprava za Slovenijo v Ljubljani odloča na podstavi §§ 1. in 7. naredbi z dne 20. aprila 1854., drž. zak. št. 96 o

nadzorstvu prodaje uvoženih življenjskih potrebščin:

1. Vsak uvoznik je dolžan, prijaviti življenjske potrebščine, uvožene iz inozemstva na podstavi dovolila ministrstva za socialno politiko v Beogradu zaradi pobijanja draginje, in sicer v Ljubljani pri oddelku za socialno politiko, v Mariboru pri policijskem komisariatu in v drugih krajih pri pristojnem okrajnem glavarstvu.

2. Pristojno politično (policijsko) oblastvo ugotovi na podstavi izvirne fakture in kalkulacije, ki jo mora predložiti prodajalec, da prodajna cena ne nasprotuje zakonu o pobijanju draginje in brezvestne spekulacije z dne 30. decembra 1921., Ur. l. št. 6 iz leta 1922, ter določi prodajno ceno.

3. Pristojno oblastvo sme zaradi pobijanja draginje na primeren način objaviti, kdo je blago uvozil in po koliki ceni se prodaja.

4. Ako se prodaja uvoženo blago izven območja oblastva, pri katerem ga je uvoznik po točki 1. dolžan prijaviti, mora biti blago prijavljeno tudi oblastvu, v čigar območju se prodaja. Prijava je dolžna izvršiti oseba, ki v dotičnem kraju blago prodaja. To oblastvo ugotovi ceno po točki 2.

5. Vsado, ki prodaja življenjske potrebščine, uvožene zaradi pobijanja draginje, mora po členu 6. zakona o pobijanju draginje in brezvestne spekulacije z dne 30. decembra 1921., Ur. l. št. 6/22, označiti cene posameznih uvoženih predmetov. Razen cene mora biti vedno na viden način označen inozemski izvor blaga.

6. Prestopki teh določil se kaznujejo po imenovani naredbi.

V Ljubljani, dne 24. oktobra 1922.

Zastopnik pokrajinskega namestnika:
Dr. Baltič, s. r.

Dobe se v vsaki boljši trgovini z usnjem ter na debelo pri

Berson-Kaučuk d. d. Zagreb, Wilsonov trg 7.

Izvoz in uvoz.

Za izvoz deželnih pridelkov iz Južne Srbije v naše kraje se zanima neka tvrdka v Skoplju. Natančnejši naslov dobijo interesi pri trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani.

Narodno gospodarske zadeve. Trgovina.

Naš dogovor s Poljsko. Trgovski dogovor med Poljsko in državo SHS je zaključen in podpisan. Sloni na principu okrepitev obeh držav. Na njega podlagi bo Poljska — kar je bilo za njo najvažnejše — plačevala minimalno tarifo. Iz Jugoslavije si bo nabavljala korozi in vino, dočim bomo mi dobivali iz Poljske tekstilno robo in kemikalije. Po podpisu dogovora so odpotovali jugoslovanski delegati v Goričo Slezijo, da vidijo tamšnjo industrijo.

Trgovski dogovor med Rusijo in Turčijo. Te dni se bodo začeli v Angori pregovori radi sklenitve trgovinske pogodbe med Rusijo in Turčijo. Zastopnik Turčije pri teh pogajanjih bo Hasanbeg, bivši finančni minister, dr. Teflik Rušlibeg, narodni poslanec in Snad-beg, državni podtajnik v zunanjem ministrstvu. Sovjetsko vlado bo zastopal poslanik Orlov, Rosenberg, prvi tajnik poslaštva in Aradamski trgovinski zastopnik.

Industrija.

Prilika zgradbe moderne opekarne v Južni Srbiji se nudi v bližini Skoplja. Zemljišče v obsežnosti 7 hektarov, ki bi izvršno služilo opekarni, je tam naprodaj. Naslov tvrdke, ki bi bila pripravljena dati vsa tozadevna pojasnila, dobijo interesi pri Trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani.

Denarstvo.

Relacija krone napram dinarju. Službene »Novine« št. 238 z dne 25. oktobra 1922 razlašajo »Zakon o končnem odnosu kronske novčaniče napram dinarskim«. Zakon, ki je bil podpisan že

31. decembra 1921. se glasi: Člen 1. Za novčaniče avstro-ogrske banke, ki so bile sprejete kot naš nacionalni denar, s tem, da so bile žigosane in po tem markirane in koje se je potem menjalo za kronsko-dinarske novčaniče v odnosu 4 markirane krone za 1 dinar, se določi kot stalen in končno veljaven odnos kron napram dinarskim novčaničim: 4 krone za 1 dinar, po kojem razmerju se je tudi izvršila zamenjava. Člen 2. Ta zakon stopi v veljavo takoj po razglasitvi v »Službenih Novinah«.

Novi predpisi notiranja nemških borzoh. V bodoče bodo tuje devize in valute na nemških borzoh notirane po en komad, razun avstrijskih, ki se bodo notirale po 100 komadov.

Francosko posojilo Poljski. Francoska vlada je izdelala zakonski načrt o 5 odstotnem posojilu, ki se ima dati Poljski v iznosu 400 milijonov frankov.

Promet.

Prometne omejitve 1.) Sprejemanje in odpošiljanje pošiljke necarinskega svežega sadja za Sisak transit je dovoljeno. 2.) Sprejemanje in odpošiljanje vsakovrstne robe za Bos. Brod transit je pričeni od 28. oktobra do nadaljnjega ukinjeno. Izvzete so samo suhe slive, strogo vojaške in režijske pošiljke. Do vključno 27. oktobra t. l. sprejete pošiljke naj iztečejo. Opozorjamo pa, da ostanejo naše prometne omejitve za Zagreb d. k. transit, Sisak transit in Karlovac transit še nadalje v veljavi.

Samo na debelo!

Zimska trikotaža vse vrste nogavic, roka-
vic, havbce za otroke,
dokolenice ter vseh
barv volne.

**GASPARI & FANNINGER
MARIBOR**

Samo na debelo!

**Tomaževa žlindra, kalijeva
sol, kajnit, koks za kovače
in livarne, bencin in ameri-
kanski petrolei vedno v zalogi.**

**TONEJC & ROZMAN
MARIBOR.**

Trgovski pomočnik

mešane stroke, sedaj še v službi, želi po novem letu spremeniti službo. Ponudbe pod šifro »Zanesljiva moč« naj se pošljejo na upravništvo tega lista.

TRGOVCI!

Izšla je Blasnikova

**VELIKA PRATIKA
ZA LETO 1923.**

Letošnja izdaja je posebno obširna in vsebuje bogato poučno snov. Ta Pratika je najstarejša in se je odda vsako leto nad 100.000 izvodov. Zahteva jo skoro vsaka slovenska rodbina. — Za trgovce je ta Pratika hvaležen prodajni predmet, ker se jim da pri večjem odjemu znaten popust. Naroča se v tiskarni J. BLASNIKA NASL. V LJUBLJANI, Breg 12.

TRGOVCI!